ایران

گزارش

به بهانه زادروز زکریای رازی و روز ملی داروساز

زکریای ملک ری

محمد معصومیان
گزارش نویس

برای یافتن مزاری آمده‌ام که در دل تاریخ گم شده است. گفته‌ها و شنیده‌ها را از این مدفن در ذهن مرور می‌کنم، به سنگ قبرها خیره می‌شوم؛ شاید زیر سایه آن درخت سبز پربرگ دفن شده باشد، شاید زیر ستون یکی از سایه‌بان‌هایی که به تازگی ساخته‌اند و شاید.... بیش از هزار سال پیش آن روزها که ملک ری پهنه وسیعی بود چطور خبر مرگ او را به یکدیگر رساندند؟ لابد جارچی‌ها در کوی و برزن ری می‌چرخیدند و فریاد برمی‌آوردند که «محمد بن زکریای رازی مرد». مریض‌هایش در بیمارستانی که در نزدیکی این آرامگاه بود با شنیدن فوت حاذق‌ترین طبیب ایران چه کردند؟ به بهانه سالروز تولد او که روز داروساز نام گرفته به این مکان آمده‌ام.

سال ۱۳۹۹ در اوج غوغای کرونا بود که خبری دست به دست بین قرنطینه‌نشینان می‌گشت. روزگاری که زندگی بوی الکل ضدعفونی می‌داد، پیدا شدن مزار محمد زکریای رازی کاشف الکل خبری جذاب برای مردم بود. مردی که نام بلندش دوباره در دهان‌ها چرخید مثل هزار سال پیش که آوازه طبابتش در کل منطقه پیچیده بود. در خبر آمده بود که شواهد و مستندات نشان می‌دهد که مدفن او در امامزاده شعیب(ع) روستای فیروزآباد واقع در شهری است. خبرهای تکمیلی اما نشانی دقیق از مزار نداشت و این منطقه تاریخی که حالا در آن قدم می‌زنم جایگاهی نام گرفت که زکریای رازی در آن مدفون است.

آفتاب نیمه شرقی آسمان را طی کرده است. باد خنک شهریور در آرامستان امامزاده شعیب می‌پیچد. ورودی مشخصی در کار نیست و شبیه آرامگاهی محلی به چشم می‌آید. بقعه نوساز امامزاده شعیب آن سوتر پشت درخت‌ها پنهان شده است. مردی روی صندلی کنار آرامگاه نشسته و سر از گوشی برنمی‌دارد. لهجه آذری دلنشینی دارد و با هیجان خاصی از اینکه زکریای رازی در آرامگاه محل زندگی او دفن شده، می‌گوید. او زکریای رازی را نمی‌شناسد و به قول خودش ندیده که بشناسد. اما خبرها در محل چرخیده است: «چندبار آمدند اینجا بازدید کردند. من شنیده‌ام آنجایی که الان گنبد دارد مزار زکریا است. قبلاً آنجا حوضی بود که ما داخل آن آب بازی می‌کردیم بعد جای حوض گنبد ساختند.» او شنیده قبری را همان اطراف شکافته‌اند و داخل آن جنازه مومیایی شده سالمی بوده است.

صدای دریلی که مشغول شکافتن زمین برای تدفین است در آرامگاه می‌پیچد. چند مرد سیاه‌پوش اطراف قبر ایستاده‌اند. نزدیک می‌شوم و به مکان قبر نگاه می‌کنم که شکافته می‌شود. با خودم می‌گویم شاید گور زکریای رازی اینجا باشد. کارگر داد می‌زند «سنگ لحد است.» مردی بلندقامت که به نظر مسئول قبرستان است، می‌گوید: «اشکال ندارد.»

آقای فیروزآبادی مسئول آرامستان است و از سال ۱۳۸۶ تاکنون اینجا مشغول خدمت‌رسانی بوده است. از او درباره خبر پیدا شدن مزار زکریای رازی می‌پرسم. می‌گوید: «سال ۱۴۰۰ یکی از مسئولان حرم عبدالعظیم(ع) اعلام کردند قبر زکریای رازی در امامزاده شعیب است. بارها آمدند فیلمبرداری کردند و رفتند. جلساتی هم با فرماندار داشتند. آن‌طور که می‌دانم در صدد پیدا کردن مزار هستند و اگر هم پیدا نشود می‌خواهند نمادی از زکریای رازی اینجا درست کنند. من هنوز اطلاع ندارم که برای مسئولان ثابت شده که مزار زکریا اینجاست یا نه؟»

او از وسعت آرامستان می‌گوید و اینکه در دهه ۶۰ قبری را اینجا یافتند که معلوم نیست مال چند سال پیش بوده است: «یک روز آمدند شخصی را دفن کنند دیدند جنازه‌ای در قبر هست که تقریباً سالم است. متأسفانه آن زمان به میراث فرهنگی یا علما اعلام نکردند و قبر را پوشاندند. مشخص بود خیلی از مرگش گذشته است اما جنازه سالم بوده و محاسن بلندی داشته. من به چشم ندیدم و اینکه واقعاً چه کسی بوده نمی‌دانم.» مردم محلی حرف‌های متفاوتی می‌زنند؛ بعضی از پیدا شدن جسدی مومیایی در همان دهه شصت در صحن امروزی می‌گویند و بعضی همه اینها را شایعاتی بی‌پایه می‌دانند.

> ما نمی‌دانیم او در آن زمان چگونه تدفین شده است اما چیزی که می‌دانیم این است که در ری سکنی داشته و در آخر عمر به نابینایی و کم‌سو شدن چشم مبتلا بوده پس فکر نمی‌کنیم که جای دیگری رفته باشد و به احتمال قوی در ری تدفین شده است. آن موقع با توجه به تحقیقاتی که دکتر کریمان صورت داده بود به نظر می‌رسد که محله یا جایگاه مزار او در قبرستان قدیمی ری در همین مکان است در حقیقت جایگاهی است که ما آن را امروزه آرامستان امامزاده شعیب می‌شناسیم

دکتر احمد ابوحمزه، ری‌شناس و استاد دانشگاه با چند کتاب زیر بغل از راه می‌رسد. در صحن آرامستان با صدای دریل نمی‌توان گفت‌وگو کرد برای همین قدم زنان به شبستان امامزاده می‌رویم و او در راه از وسعت ری قدیم می‌گوید: «ری جای وسیعی بوده است در ۱۴۰۰ سال پیش که عمر سعد وعده حکومت ایالت ری را گرفته بود این ایالت تا طبرستان و آذربایجان و خراسان و همدان کشیده می‌شد. شهری چندبار جا عوض کرده است. ری معاصر اما اطراف حرم حضرت عبدالعظیم(ع) شکل گرفته است: «او از آثار ۸ هزار ساله در چشمه علی شهری می‌گوید که نشان‌دهنده تمدنی قدیمی در این پهنه بوده است. ری در دوره مادها، هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان نیز جایگاه خیلی مهمی در شهرنشینی و ضرب سکه داشته است: «در دوران طلایی دانش ایران (قرن سوم و چهارم بعد از اسلام) دانشمندانی مانند ابوعلی سینا و زکریا و صوفی رازی در ری زیسته‌اند و خیلی کسان دیگر که پسوند رازی دارند اهل ری هستند.»

این شهر بعد از حمله مغول در حدود ۷۰۰ سال پیش ویران می‌شود اما دوباره بازسازی می‌شود و در دوران صفویان هم جایگاه از دست رفته را به دست می‌آورد. در دوران قاجار هم بازار و کاروانسراهای زیادی در ری وجود داشته است. ری همیشه مسیر رفت و آمد بوده و مسیر جاده ابریشم از این شهر می‌گذشته است.

او از سال ۱۳۹۹ و اولین خبری که در رسانه‌ها پیچید، می‌گوید: «در آن زمان با توجه به تحقیقات و کتابی که استاد مرحوم دکتر حسین کریمان در سال ۱۳۵۰ با عنوان «ری باستان» درباره برخی از آثار باقی مانده از ری قدیم نوشته و صحبت‌هایی که با پژوهشگران و کسانی که روی ری کار کرده بودند مسأله پیدا شدن یا دوباره کشف کردن مقبره و جایگاه تدفین زکریای رازی را مطرح کردیم.»

در شبستان خلوت امامزاده شعیب وقتی تصور می‌کنم شاید مزار او همین اطراف باشد، صحبت از زکریای رازی حال عجیبی دارد. صدای دکتر ابوحمزه در شبستان می‌پیچد: «ما نمی‌دانیم او در آن زمان چگونه تدفین شده است اما چیزی که می‌دانیم این است که در ری سکنی داشته و در آخر عمر به نابینایی و کم سو شدن چشم مبتلا بوده پس فکر نمی‌کنیم که جای دیگری رفته باشد و به احتمال قوی در ری تدفین شده است. آن موقع با توجه به تحقیقاتی که دکتر کریمان صورت داده بود به نظر می‌رسد که محله یا جایگاه مزار او در قبرستان قدیمی ری در همین مکان است در حقیقت جایگاهی است که ما آن را امروزه آرامستان امامزاده شعیب می‌شناسیم.» نکته دیگری که ایده دفن او در این آرامگاه را قوت می‌بخشد نزدیکی بیمارستانی است که او در اواخر عمر به همراهی خواهرش در چند کیلومتری اینجا در نزدیکی آتشکده ساسانی ری بنا کرده بود.

با او در رابطه با حرف‌ها و شایعاتی که محلی‌ها از پیدا شدن جنازه‌ای قدیمی می‌گویند می‌پرسم. می‌گوید: «ما عکس‌های قدیمی از امامزاده شعیب داریم که نشان دهنده گنبدی است که تقریباً همزمان با دوره آل بویه ساخته شده است که برای ۱۱۰۰ سال پیش است. مصاحبه‌هایی با مردم محلی داشتیم که تأکید می‌کردند در دهه ۶۰ که مقبره قدیمی امامزاده خراب می‌شود و این امامزاده بزرگ با صحن درست می‌شود آنها قبر و تابوت و چیزهایی قدیمی اینجا می‌بینند که این احتمال را قوت می‌بخشد که این قبرستان جایگاه دفن زکریای رازی باشد.»

حالا با قوت گرفتن فرضیه و مطرح شدن آن توسط پژوهشگرانی مانند دکتر ابوحمزه قرار است در این مکان بنای یادبودی برای رازی ساخته شود. البته طرح‌های زیاد دیگری وجود دارد. وی در این زمینه می‌گوید: «آن موقع که این مسأله را مطرح کردیم نماینده مجلس تهران جناب یزدیخواه طرح را به شورای عالی انقلاب فرهنگی بردند و در جلسه ۲۶۸ کمیته فرهنگ و تمدن ایران و اسلام هم ما صحبت کردیم و تصویب شد که بنیادی را به اسم بنیاد رازی تأسیس کنیم. همچنین بخشدار سابق قلعه نو با کشاورزان روستا صحبت کرد و حدود ۱۰هکتار زمین در مجاورت آرامستان برای بنیاد، کارهای علمی، کتابخانه و ساخت مقبره فاخر یادبود هم در برنامه وجود دارد.» همچنین قرار بر این است نام بخش قلعه‌نو را عوض کرده و به رازی تبدیل کنند چون در گذشته هم به این منطقه رازی گفته می‌شد: «مردم هم موافق هستند؛ در شورای فرهنگ عمومی شهرستان تصویب شد و طرح در وزرات کشور است.»

راستی چقدر مهم است که محل دقیق دفن کجاست؟ ابوحمزه می‌گوید: «برای اینکه نگذاریم کشورهای دیگر هویت ما و زکریای رازی را از ری بگیرند باید تلاش کنیم. باید بنیاد رازی را راه بیندازیم.» او یکی از دلایل نگرانی از به سرقت رفتن این هویت را کتاب‌هایی می‌داند که رازی به زبان عربی نوشته است. نوشتن کتاب‌هایی به زبان عربی که در آن زمان مرسوم بوده، در کنار احداث بیمارستانی در بغداد به دست زکریا می‌تواند از عمده دلایل این نگرانی باشد.

با دکتر احمد ابوحمزه خداحافظی می‌کنم و در راه هر چه چشم می‌چرخانم هیچ نماد یا نامی از زکریای رازی در محله کوچک فیروزآباد نمی‌بینم جز پلاک کوچکی که روی آن آدرس آرامگاه نوشته شده است. جوانان بیکاری که سر کوچه‌ها نشسته‌اند با ایجاد این زیرساخت‌های گردشگری و آگاهی از تاریخ می‌توانند چه زندگی جدیدی را تجربه کنند.

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

۴۰۲۱

آسان

		۳			۴			
	۴	۶		۵		۲		۷
۷			۶		۱		۳	
				۴	۷		۱	۲
۲		۴				۵		۳
۵	۸		۲	۱				
	۲		۹		۶			۵
۳		۵		۸		۱	۶	
			۱			۳		

متوسط

				۸	۳	۵		
۲	۳		۷		۱	۴		
۵			۴				۸	۷
		۴				۶		
۹								۵
		۱				۹		
۷	۹				۶			۳
		۳	۵		۷		۶	۴
		۶	۱	۳				

سخت

			۵		۴			۲
	۴			۶		۳		
	۷	۵			۳		۹	
	۹	۸						۴
۲						۵	۸	
	۲		۸			۹	۶	
		۴		۲			۱	
۸			۷		۵			

خیلی سخت

	۵	۷		۱				
۹					۶			
		۱		۵			۳	
					۴	۳		۸
			۸	۹	۲			
۴		۶	۷					
	۳			۲		۸		
			۵					۷
				۷		۲	۶	

حل جدول سودوکو شماره ۴۰۲۱

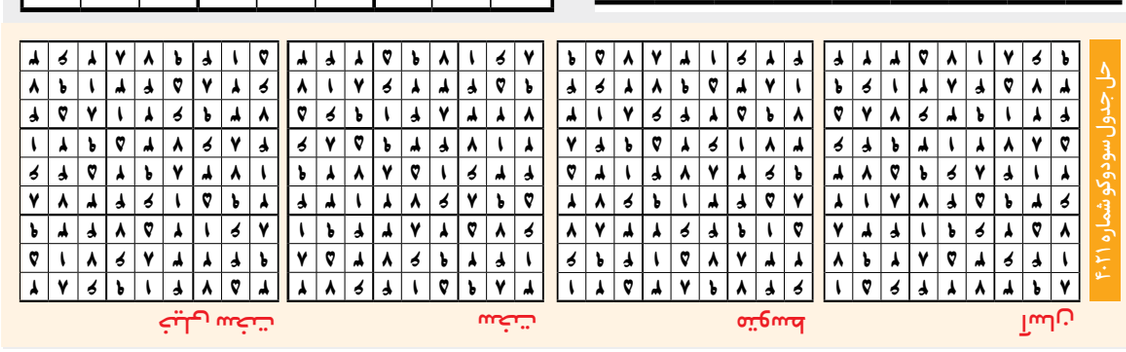

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۷۹۹۰

جدول عادی

افقی:

۱- کوچکتر از اقیانوس! - اثر دیدنی دریاچه ارومیه
۲- پول کشورمان - اسم دخترانه - امیدوار و مطمئن
۳- سیمان قدیم - ته نشین مواد - نیرنگ
۴- زهره - بازدارنده خودرو - کلمه شرط
۵- تاکسی پرجمعیت! - مشکل - آگاه باش
۶- گروه مردم چادرنشین - سره - لایه‌های داخلی لاستیک - مرداب
۷- جلوه و رونق - گذرنامه - بوی خوب زیر شکم آهو
۸- درجه و مقام - از اوقات شبانه روز - جمع نکته
۹- امر به آوردن - پایتخت «ایرلند جنوبی» - مرکز «جمهوری چک»
۱۰- نظریه - با «معنوی» میانه‌ای ندارد! - نهر - جشن
۱۱- نام کوچک «پاستور» - فلش - رفوزه شده
۱۲- زندان پرنده! - فلسفه الهی - جمع رسم
۱۳- همراه «داماد» - رومال - نژادی سفیدپوست
۱۴- مورد اعتماد - سرما آفرین تابستانی - پیشیار
۱۵- نویسنده «جنگ و صلح» - سرباز نیروی دریایی

عمودی:

۱- محصل زرنگ - مکانی در بیمارستان
۲- دورویی - ظهر - ضد «اصلی»
۳- فلانی - کشیش متجدد و مترجم انجیل به زبان آلمانی - کشوری در قاره آفریقا
۴- کوه همدان - خرس فلکی - ترک خفیف استخوان - طرف
۵- زره - جمع هدیه - عدد تیزپا!
۶- مخترع تلفن - ضد «پیاده» - امانت
۷- بسیار نوردهنده - مرکز «امارات» - فانتزی
۸- از نوشیدنی‌ها - ساکن جایی - طبقه همکف
۹- شمالی‌ترین شهر استان کرمان - کند یا مرحله به مرحله - میوه باب گلو
۱۰- شهر پرجمعیت «هندوستان» - خدمتکار مرد - چهارمن تبریز
۱۱- بچه می‌کشد - برطرف کردن زنگ شمشیر - رسم مغولی
۱۲- ورزش پولدارها - بالای فرنگی - فنجان قهوه - حرکت آونگی داشتن و تاب خوردن
۱۳- دلواپس - سومین ماه میلادی - پناهگاه
۱۴- خط مخصوص روشندلان - مبحثی در فیزیک - تلویزیون اینترنتی
۱۵- انبردست ظریف - عمل جمع کردن

جدول ویژه

افقی:

۱- آبراهی در «مصر» - فیلمی به کارگردانی افشین هاشمی و محسن قرایی
۲- شهری در استان کرمان - بسنده - شاه مادها
۳- ثلاثه مصر - شهری در ایالت «اوریسای» هند - فیلمی با بازی علی مصفا
۴- جمع شاعر - از توابع اصفهان - گشاده
۵- غذا قرمزکن! - گاهنامه - پوشاک سر
۶- پرتگاه کوهستانی - عزا - مهربانی - روستا
۷- فریادی از فرط شادی - نام زنانه روسی - نسل سوم
۸- ضمیمه - پسوند ساخت صفت - سرشت
۹- نوعی خودرو - عنصری سنگین - نواری از چرم یا فلز
۱۰- نام آذری - مقابل «طلب» - پایبندی به پیمان - اتحادیه بین‌المللی دوومیدانی
۱۱- خواب خوش - شهری در «آلمان» - تذکره
۱۲- بوم - کبود - شکوه شخصیت
۱۳- شهرها - نوعی از شکلات - کاشف قانون جاذبه
۱۴- متراکم - کشیک - ورزش هیجان‌انگیز
۱۵- لقب «رافائل نادال» - مرد بخشنده

عمودی:

۱- خیمه بزرگ و باشکوه - اثر «پارلاگر کویست»
۲- تعجب غلیظ - رشید - سرهنگ فرنگی
۳- هجوم - واحد سنجش فرکانس - پیوندها و پیوستگی‌ها
۴- فلاحت - مایه - شمیم - تجویز پزشک
۵- از اناجیل معتبر - دیندار - مرغ انگلیسی
۶- شکم برآمده - گلزن سابق منچستر - آخرین حد چیزی
۷- توبره ورزشکاران - بی‌نظیر بودن - منطقه‌ای در «بوتان»
۸- درک کردن - سر بی‌مو - غذای فرنگی
۹- اجاق برقی - دستگاهی جهت تولید انرژی اتمی - دوست
۱۰- مشورت - هدر رفته - مرد روحانی مسیحی
۱۱- چاره - شهری در استان لرستان - شرع
۱۲- گروه مردم چادرنشین - اسب آذری - کلاه فرنگی - فرزند نتیجه
۱۳- آلودگی - فراموشکار - با هم و همراه
۱۴- لباس بی‌آستر - سریال «دنیلا آلونسو» - خروس مازنی
۱۵- اولین بخش روده کوچک - فیلمی از «نوید محمودی» (۱۳۹۸)

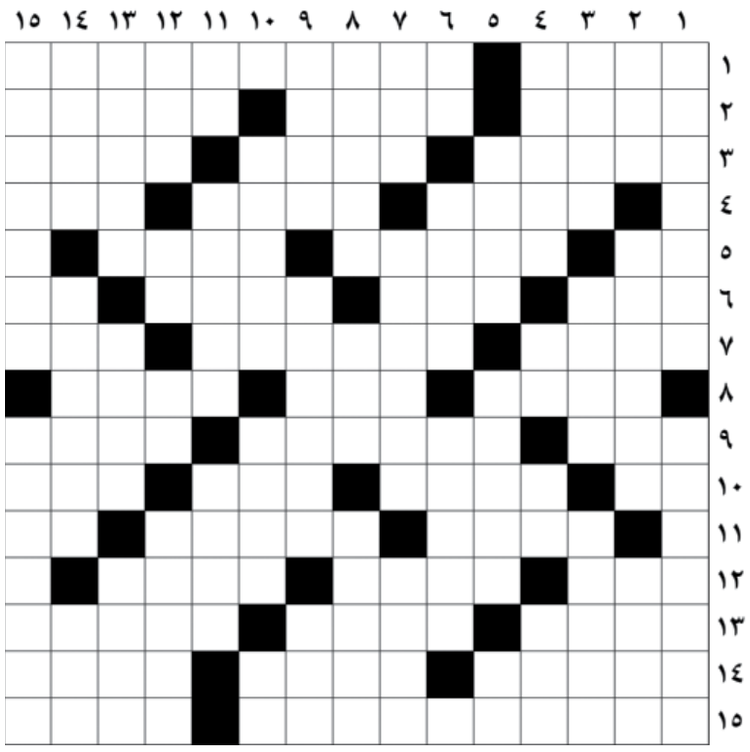

حل جدول عادی شماره ۷۹۸۹

حل جدول ویژه شماره ۷۹۸۹